

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ТА ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ

MAJOR TRENDS OF PRODUCTION AND PRODUCT SALES OF PIG BREEDING AT THE DOMESTIC MARKET

Бричко А.М.

кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки,
Сумський національний аграрний університет

У статті викладено результати дослідження стану і основні тенденції виробництва, збуту продукції свинарства на вітчизняному ринку. Розглянуто організаційно-економічні особливості галузі свинарства. Виявлено зміни у пропорціях виробництва, цінової політики, імпорту та експорту продукції свинарства. Визначено основні причини негативного впливу на розвиток свинарства на вітчизняному ринку. Розроблено способи підвищення ефективності виробництва та збуту продукції свинарства на вітчизняному ринку.

Ключові слова: свинарство, продукція свинарства, виробництво, збут, виробництво кормів, ціна, ефективність виробництва та збуту.

В статье изложены результаты исследования состояния и основные тенденции производства, сбыта продукции свиноводства на отечественном рынке. Рассмотрены организационно-экономические особенности отрасли свиноводства. Выявлены изменения в пропорциях производства, ценовой политики, импорта и экспорта продукции свиноводства. Определены основные причины негативного влияния на развитие свиноводства на отечественном рынке. Разработаны способы повышения эффективности производства и сбыта продукции свиноводства на отечественном рынке.

Ключевые слова: свиноводство, продукция свиноводства, производство, сбыт, производство кормов, цена, эффективность производства и сбыта.

The article presents the results of investigation and the major trends of production, sales of pig breeding products at the domestic market. We consider organizational and economic features of the pig breeding industry. Discovered the changes in the proportions of production, price policy, questions of import and export of pig breeding products. Determined the main reasons for the negative impact on the development of pig breeding products at the domestic market. Developed ways improving the efficiency of production and sales of pig breeding products at the domestic market.

Keywords: pig production, products of pig breeding, production, sales, feed production, price, efficiency of production and sales.

Постановка проблеми. Свинарство посідає провідне місце серед основних галузей, що забезпечують населення м'ясними продуктами. Обсяги виробництва свинини на вітчизняному ринку скоротилися, але галузь залишається однією з перспективних у розв'язанні проблеми формування продовольчої безпеки країни й повного забезпечення внутрішнього попиту на м'ясну продукцію вітчизняного виробництва. Виробництво і збут продукції свинарства є одним із економічно вигідних напрямів діяльності аграрного бізнесу. Передумовою цього є попит на продукцію свинарства зовнішніх ринків та резерви для забезпечення внутрішніх потреб. Тому розкриття основних тенденцій виробництва та збуту продукції свинарства на вітчизняному ринку є актуальним сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана проблема представлена широким спек-

тром досліджень, розглядається в працях багатьох вчених-економістів, а саме О.А. Богуцького, П.С. Березівського, Б.В. Данилова, О.П. Дриги, Г.П. Зверєва, Г.В. Комлацького, О.В. Мазуренка, О.М. Маслака, В.Я. Месель-Веселяка, В.П. Рибалки та ін. Згадані вчені розробили дієві підходи до оцінювання економічної прогресивності виробництва продукції свинарства і разом з тим заклали наукову базу для подальших досліджень такого профілю. Висвітлення основних тенденцій виробництва та збуту продукції свинарства на вітчизняному ринку досліджено недостатньо.

Постановка завдання. Метою статті є визначення основних тенденцій виробництва та збуту продукції свинарства на вітчизняному ринку. Методами дослідження при написанні статті були такі: абстрактно-логічний, розрахунково-конструктивний, монографічний економіко-статистичний тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок свинини в Україні стабільно розвивався, починаючи з 2005 року. Макроекономічна ситуація в країні і динаміка курсів валют вплинули в 2014 році на розвиток галузі свинарства, що відкрило нові перспективи для внутрішніх виробників. Умови розвитку свинарства на вітчизняному ринку ускладнились з девальвацією гривні, що призвело до значного збільшення витрат на корми, ветеринарні препарати, техніку тощо. Одним із факторів стабільності собівартості продукції свинарства на сучасному етапі розвитку є забезпечення виробництва кормами за стабільною ціною.

Найголовніша проблема сьогодні у виробництві та збуті продукції свинарства – низька ціна. Всі інші питання практично вирішені: виробники збільшили продуктивність, поліпшили генетику, породи завезли з різних європейських країн, Америки та Канади, розвивається селекція, витрати корму доведені до мінімуму. Вирішуються й інші проблеми, і дивлячись на це, в свинарстві на вітчизняному ринку є величезний крок в кращу сторону. Але ціна погіршує стан, що склався сьогодні на ринку продукції свинарства.

Організаційно-економічні особливості галузі характеризуються швидкою оборотністю стада, споживанням переважно малооб'ємних і високотранспортабельних кормів при хорошій окупності їх продукції, поділом процесу виробництва на окремі стадії. Облік цих факторів дозволяє виробляти свинину в великих кількостях на основі інтенсивних технологій. У галузі є ряд особливостей, що суттєво впливають на її економічний розвиток: відсутність сезонності виробництва, прямий та опосередкований попит на продукцію галузі, гнучкістю у відношенні масштабів виробництва, наявністю значної кількості спеціалізованих підприємств, залежності від ринку зерна, що складає основу кормів тощо.

Ефективність свинарства, як і інших галузей сільського господарства, залежить від витрат на виробництво одиниці продукції. У країнах, що використовують інтенсивні ресурсозберігаючі технології, витрати на виробництво свинини в 1,5-2,3 рази нижчі. Головну статтю витрат на виробництво продукції свинарства становлять витрати на корми – до 60%, а в деяких регіонах і вищі. Тому основним фактором зростання ефективності галузі є прогрес в області годування. Незважаючи на вражаючі темпи розвитку свинарства, більшість вітчизняних підприємств галузі не здатні конкурувати із зарубіжними виробниками за ефективністю і рівнем собівартості виробництва продукції свинарства. На думку західних аналітиків, в майбутньому десятилітті основні країни-виробники продукції свинарства збережуть своє лідерство. Галузь свинарства в більшості регіонів світу переходить на важливий рубіж у розвитку, коли підвищення продуктивності і відповідно

зниження собівартості на 35-40% забезпечується за рахунок досягнень в області селекції, генетики та відтворення сільськогосподарських тварин [1].

За даними Держстату [2], середні оптові ціни на свинину у квітні 2016 р. зросли майже на 5% у порівнянні з березнем, і склали 44,3 грн/кг (без ПДВ). Це було пов'язано із передвеликим зростанням, що є аналогічним до минулого року. Після чого на українському ринку ціни не втрималися і пішли вниз, втративши за травень у середньому 4%. Попит був вкрай недостатнім, незважаючи на те, що нереалізовані запаси свинини на переробних підприємствах станом на 1 травня 2016 року були в 1,5 рази більшими, ніж торік (рис. 1).

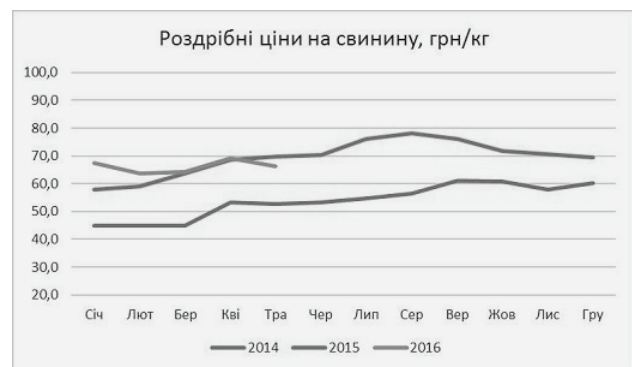

Рис. 1. Роздрібні ціни на свинину в Україні 2014-2016 р.р.

Джерело: Держстат України

Ринок свинини у живій вазі стикається із труднощами в 2016 році. Наприкінці квітня 2016 року ціни на живець свиней досягли у середньому рівня 32,2 грн/кг. Загалом, річний баланс попиту та пропозиції вказує на надважкий сезон для виробників продукції свинарства, в першу чергу – через втрату російського ринку збуту. Внутрішній ринок не здатен поглинути цей обсяг, тоді як експортозаміщення втрачених ринків йде повільніше, ніж хотілося б.

Внаслідок такої ситуації ціни на живець залишаються на рівні 2015 року, а інколи навіть і нижчі, а корми подорожчали на 10-15%. Частка кормів у собівартості свинини складає 60-70%, тобто цей фактор є надзвичайно відчутним для виробників. До того ж, як оптові, так і роздрібні ціни переробленої продукції свинарства зараз також приблизно дорівнюють торішнім, тоді як собівартість всіх етапів створення доданої вартості зросла, а отже, всі учасники ланцюжку переживають складні часи.

Прибутковість виробництва продукції свинарства істотно знизилася. Згідно з розрахунками робочої групи FAO/EBRD [3], індекс прибутковості, який показує відношення ціни свинини до ціни кормів, впав протягом травня 2016 р. більш ніж на 8% і опинився на найнижчому рівні за останні три роки (рис. 2).

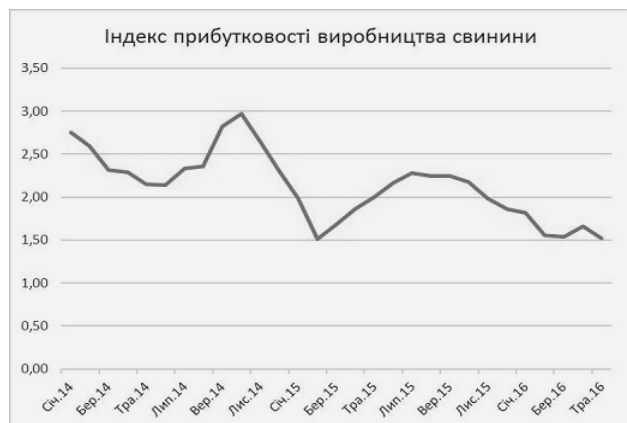

Рис. 2. Індекс прибутковості виробництва свинини 2014-2016 р.р.

Джерело: Держстат України

Аналізуючи дані рис. 2, можемо зробити висновок про те, що обсяг виробництва за п'ять місяців 2016 р. дорівнює відповідному обсягу 2015 р., а внутрішнє споживання, згідно з попередніми розрахунками, виявилось навіть трошки нижчим. На ринку залишилось «зайвих» мінімум 10 тис. тон свинини у порівнянні з минулим 2015 роком. Цей обсяг розподілений по всьому ланцюжку – від переробки до роздрібною торгівлі – і є фактором потужного тиску на ціни.

У першому півріччі 2016 р. Україна експортувала 1,34 тис. т свіжої, охолодженої і замороженої свинини – це в 11 разів менше, ніж за відповідний період 2015 р. Імпорт свинини за цей період збільшився на 42% – до 2,16 тис. т. Незважаючи на те, що порівняно з розміром імпорту свинини в 2011-2014 р.р. ця цифра не є значною, вона все одно перевищує експорт як за обсягом, так і за вартістю. В результаті, сальдо зовнішньої торгівлі продукції свинарства негативне – 1,11 млн. дол. США [4]. Слід зазначити, що основними постачальниками свинини стабільно залишаються Німеччина (47% від загального обсягу імпорту), Польща (20%) і Нідерланди (майже 18%). Із закриттям російського ринку частина українських трейдерів переключилася на сусідні Грузію (майже 21%) і Вірменію (44%), а також на далекий, але перспективний Гонконг (20% від загального обсягу експорту) [5].

Визначають декілька основних причин негативного впливу на розвиток свинарства на вітчизняному ринку. По-перше, зростання виробничих витрат, на які також впливає зростання заробітної плати, подорожчання енергоресурсів, ветеринарних препаратів тощо.

По-друге, загострення конкуренції на ринку м'яса та м'ясопродукції, бо споживачі віддають перевагу дешевшому м'ясу птиці. Перспективою вирішення цих проблем є запровадження сталого експорту продукції свинарства до країн Європейського союзу, для якого необхідно отримати дозвільні документи. Проте їх отримання відкладено на невизначений термін. Основною причиною цього є відсутність у державному бюджеті коштів на проходження необхідних процедур. Так, за інформацією Мінагропроду, для отримання дозвільних документів на експорт м'яса Україні потрібно було надати документи про епідеміологічну ситуацію. Однак ця інспекція коштує близько 35 млн. грн., які не передбачені бюджетом. Тому питання експорту відкладено. У свою чергу, бізнес не може фінансувати цю перевірку згідно з вимогами ЄС. Наразі розпочата робота експертів ЄС для отримання Україною сертифікатів, необхідних для експорту молочної продукції. На черзі м'ясо та м'ясна продукція. Отже, враховуючи обмеження імпорту продукції свинарства, розширення зовнішніх каналів збуту продукції галузь свинарства є перспективною для України [6].

Підвищити ефективність виробництва та збуту продукції свинарства на вітчизняному ринку можливо за рахунок: максимальної реалізації генетичного потенціалу продуктивності свиней; зниження собівартості продукції свинарства; впровадження інноваційних технологій виробництва свинини; підвищення рівня спеціалізації і концентрації виробництва; ефективного використання бюджетних коштів, що виділяються в рамках державної підтримки розвитку галузі свинарства [7, с. 142].

Висновки. Таким чином, можемо зробити висновок, що для ефективного розвитку продукції свинарства слід забезпечити вирішення таких питань: активізувати наукові розробки у галузі селекційно-племінної роботи, удосконалювати і розроблювати новітні високоефективні системи забезпечення кормами та ветеринарно-санітарного захисту свиней, технологій утилізації гною, переробки відходів виробництва та первинної переробки; постачати високоефективні ветеринарні препарати, сучасні методи діагностики, профілактики та лікування тварин; організувати обмін досвідом, внутрішньогалузеве та зарубіжне стажування, інші заходи та проекти, спрямовані на підвищення професійного рівня робітників галузі, престижності їхньої праці. Перспективою подальших наукових досліджень є удосконалення процесів виробництва та шляхів збуту продукції свинарства на вітчизняному ринку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Комлацкий Г.В. Стратегия управления инновационным развитием свиноводства [Текст] / Г.В. Комлацкий, М.А. Нестеренко // Проблемы современной экономики. – 2010. – № 4 (36).
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Офіційний сайт FAO Food Price Index [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>.
4. поголів'я свиней в країнах ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svynarstvo.in.ua/uk/statti/analitika/431-eu-quantity-pigs-2009>.
5. Інформаційна система, в рамках проекту «Діалог держави та бізнесу в м'ясному секторі України» – Автоматизований баланс попиту та пропозиції м'яса України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://meatbalance.org.ua/>.
6. Маслак О.М. Розвиток вітчизняного ринку свинини / О.М. Маслак // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichni-gektar/3181-rozvytok-vitchyznianogo-rynku-svynyny.html>
7. Зверева Г.П. Основные тенденции экономического развития отечественного свиноводства [Текст] / Г.П. Зверева // Вестник ГАУ. – 2012. – № 5. – С. 140–143.